

Bartłomiej Jaworski

Uniwersytet Wrocławski, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
e-mail: bartlomiej.jaworski@uwr.edu.pl

Warunki kontraktowe FIDIC jako wzorce umowne nienormatywnego pochodzenia

STRESZCZENIE

Warunki kontraktowe FIDIC są powszechnie stosowanymi na świecie wzorcami kontraktowymi umów o prace projektowe lub roboty budowlane, mającymi w założeniu ułatwić realizację inwestycji budowlanej dla wszystkich jej uczestników. Praktyka budowlana wielu krajów świata (w tym Polski) chętnie posługuje się tymi powszechnie uznanymi międzynarodowymi standardami, mimo że ich charakter prawny różni się w poszczególnych państwach je stosujących i niejednokrotnie ciężko jest określić, jakie jest miejsce warunków kontraktowych FIDIC w krajowych porządkach prawnych. Nie bez znaczenia jest również pochodzenie tychże wzorców umownych. Kształtowane na przestrzeni lat w Wielkiej Brytanii, wywołują znaczące skutki w postaci swej prawnej odmienności (jako standardy anglosaskiego systemu *common law*) wobec kontynentalnego porządku prawnego obowiązującego chociażby w naszym kraju. Nie do końca określone zostały konsekwencje prawne stosowania warunków kontraktowych FIDIC w polskim porządku prawnym, a także interpretacja postanowień ich klauzul (związana z koniecznością tłumaczenia angielskich w oryginale wzorców na język polski) nie jest zadaniem łatwym dla polskich prawników. Mając zatem na uwadze popularność warunków kontraktowych FIDIC w polskiej praktyce budowlanej, warto przeanalizować zagrożenia, jakie wiążą się z ich stosowaniem w kontraktach na prace projektowe lub roboty budowlane.

Słowa kluczowe: FIDIC, charakter prawny warunków kontraktowych FIDIC, wzorce umowne FIDIC, roboty budowlane, *common law*.

Wstęp

FIDIC (jako akronim nazwy *Fédération Internationale Des Ingénieurs-Conseils*) są zbiorem powszechnie uznanych międzynarodowych standardów, będących anglojęzycznymi wzorcami (warunkami) kontraktowymi umów o prace projektowe lub roboty budowlane, opracowanymi przez komitet redakcyjny Międzynarodowej Federacji Inżynierów-Konsultantów¹.

¹ Fédération Internationale Des Ingénieurs-Conseils (z siedzibą w Genewie) jest organizacją międzynarodową, założoną w 1913 r. w Szwajcarii i zrzeszającą obecnie 94 kraje – członków organizacji,

Przyczyn ich szczególnego rozpowszechnienia w Europie należy szukać w globalizacji i zacieśniającej się bezustannie współpracy międzynarodowej oraz w dążeniu przedsiębiorców branży budowlanej do zawierania kontraktów także poza granicami kraju swojego pochodzenia. Na ich powszechność miał również wpływ wymóg obligatoryjnego stosowania warunków kontraktowych FIDIC w przypadku realizowania inwestycji budowlanych finansowanych przez Bank Światowy, a także Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, Europejski Bank Inwestycyjny oraz w ramach programów unijnych². Dla praktyki zawierania umów o prace projektowe i roboty budowlane istnienie niniejszych ułatwień jest szczególnie cenne, jeżeli weźmiemy pod uwagę zdecydowane odmienności w systemach prawnych państw europejskich, w tym regulacji dotyczących prawa umów budowlanych. Wiele z krajów posiada własne wzorce umowne (jak chociażby niemieckie normy VOB/B³), a ich każdorazowe porównywanie i analizowanie pod kontem konkretnego planowanego przedsięwzięcia budowlanego byłoby wyjątkowo czasochłonne i kosztowne, a w konsekwencji wpłynęłoby na zmniejszenie liczby zawieranych umów pomiędzy przedsiębiorcami pochodzącymi z różnych państw. Warunki kontraktowe (*Conditions of Contract*) FIDIC opublikowane po raz pierwszy w 1957 r. oparte były na zasadach opracowanych przez Institution of Civil Engineers (ICE)⁴, stosowanych do tego czasu powszechnie w Wielkiej Brytanii. W ostatecznej wersji (choć z biegiem czasu edytowanej) funkcjonują od 1999 r., kiedy to wydano cztery nowe standardowe wzory kontraktu⁵. Warunki kontraktowe FIDIC stanowią zatem podstawę

do której celów należy definiowanie i popularyzacja standardów w branżach technologicznych, reprezentacja niezależnych inżynierów konsultantów na arenie międzynarodowej, podnoszenie ich kwalifikacji oraz wspieranie wymiany wiedzy i działalności przedsiębiorstw świadczących usługi w zakresie technologii. Od 1991 r. członkiem i jedynym przedstawicielem FIDIC w Polsce jest Stowarzyszenie Inżynierów Doradców i Rzeczoznawców (SIDiR).

² Por. W. Abraham, *FIDIC: an analysis of international construction contracts*, Londyn 2005, s. 35.

³ *Znormalizowane warunki zlecenia i wykonania robót budowlanych (Vergabe- und Vertragsordnung für Bauleistungen)* zebrane w *Zasadach i warunkach wykonywania robót budowlanych (VOB/B)*, ogólne warunki umów na realizację usług budowlanych stanowią standardy, jakie spełniać musi umowa, służąca w szczególności zrekompensowaniu braku szczególnych przepisów dotyczących prawa umów budowlanych w niemieckim kodeksie cywilnym (*Bürgerliches Gesetzbuch*), wynikającego ze specyficznych problemów w realizacji usługi budowlanej (np. konieczności dostosowania jej do zmieniających się warunków technicznych lub oczekiwań inwestora).

⁴ Instytucja Inżynierów Budownictwa (z siedzibą w Londynie) jest niezależnym stowarzyszeniem zawodowym, założonym w 1818 r. w Wielkiej Brytanii i zrzeszającym obecnie ponad 86 000 brytyjskich inżynierów, a także członków w ponad 150 krajach na całym świecie. Do jednych z jej zadań należy współpraca z przemysłem oraz środowiskiem akademickim w celu tworzenia krajowych standardów technicznych i reprezentacja interesów inżynierów w kontaktach z rządem.

⁵ *Conditions of contract for construction, FIDIC 1st Edition – Red Book (Warunki kontraktowe na budowę – Czerwona książka); Conditions of Contract for EPC Turnkey Projects, FIDIC 1st Edition – Silver Book (Warunki kontraktowe na realizację inwestycji EPC pod klucz – Srebrna książka); Conditions of Contract for Plant and Design-Built, FIDIC 1st Edition – Yellow Book (Warunki kontraktowe na urządzenie i budowę z projektowaniem – Żółta książka); Short Form of Contract – Green Book (Krótka forma kontraktu – Zielona książka)* stworzona dla mniejszych inwestycji, nie przekraczających wartości 500 000 USD. Warto wspomnieć jeszcze o stosunkowo nowej pozycji warunków kontraktowych FIDIC, jaką jest wydana w 2005 r. *Conditions of Contract for Construction MDB Harmonised Edition Version 1 – Red Book (Warunki kontraktowe na budowę BRW wersja zharmonizowana – Czerwona książka)* stworzona dla inwestycji finansowanych przez Banki Rozwoju Wielostronnego BRW (Multilateral Development Bank MDB) – zob. P. L. Booen, *Przewodnik po wybranych kontraktach FIDIC*, Warszawa 2009.

do sporządzania indywidualnych umów o roboty budowlano-montażowe i projektowanie. Składają się z klauzul określających wszystkie elementy więzi kontraktowej, począwszy od definicji poszczególnych pojęć, poprzez zakres obowiązków podmiotów uczestniczących w wykonywaniu kontraktu, aż do kwestii ich ubezpieczenia. Opisują przebieg inwestycji budowlanych opartych na wzajemnych obowiązkach i relacjach zamawiającego jako inwestora, wykonawcy jako realizującego budowę oraz inżyniera kontraktu jako administratora przedsięwzięcia⁶. Określają zatem w sposób szczegółowy rolę poszczególnych podmiotów procesu budowlanego, ich obowiązki oraz odpowiedzialność względem stron kontraktu. Stosowanie niniejszych wzorców umownych daje wymierne korzyści, takie jak równowaga między wymaganiami i interesami zainteresowanych stron, zminimalizowanie wyższych niż zaplanowane kosztów, równomierne rozdzielenie między umawiającymi się stronami zagrożeń i odpowiedzialności, co skutkuje zmniejszeniem ryzyka niewłaściwej realizacji inwestycji oraz skracania jej czasu⁷. Stosowanie standardowych warunków kontraktowych przyczynia się również do niższych cen ofertowych, gdyż oferenci odpowiednio wcześniej wiedzą, na jakich zasadach odbywać się będzie wykonywanie wskazanych robót. Korzyści ze stosowania warunków kontraktowych FIDIC są więc ewidentne, stąd nie dziwi powszechne ich stosowanie w krajach Europy jak i w tych spoza niej. Zastanawiającym jednak jest fakt, że pomimo wielu zalet warunki kontraktowe FIDIC nie są ani prawnie, ani obligatoryjnie zalecane do powszechnego stosowania w tworzeniu umów na polskim rynku budowlanym. Żaden akt prawa obowiązujący w naszym kraju (ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane⁸ w szczególności), w żadnym ze swoich przepisów nie posługuje się terminem „FIDIC”. Wzorce te są zatem obce polskiemu prawu, jednak nie praktyce polskiego procesu budowlanego, gdzie są z powodzeniem stosowane, wywołując jednak pewne kontrowersje. Niniejszy artykuł stanowić będzie w związku z tym próbę odpowiedzi na pytanie o charakter prawny tych wzorców umownych i ich zgodność z polskimi przepisami prawa, a także podejmie się ustalenia przyczyn trudności stosowania warunków kontraktowych FIDIC w polskim porządku prawnym, będącym częścią kontynentalnego systemu prawa, odmiennego od systemu *common law*, w którym warunki te zostały ukształtowane.

Warunki kontraktowe FIDIC a przepisy polskiego prawa

Początków stosowania wzorców umownych FIDIC w polskich umowach budowlanych szukać należy w czasach, kiedy zaczęto w naszym kraju realizować duże zagraniczne kontrakty na budowę czy montaż, które opierały się na warunkach kontraktowych FIDIC. Pierwotnie były one w Polsce wymagane i popularyzowane⁹ między innymi przy realizacji pro-

⁶ Por. FIDIC/SIDIR, *Rola inżyniera konsultanta w przedsięwzięciach*, Warszawa 1996.

⁷ Por. *FIDIC contracts: law and practice*, red. E. Baker, Abingdon 2009, s. 16.

⁸ Dz. U. z 2016 r., poz. 290, z późn. zm.

⁹ Do upowszechnienia procedur FIDIC w Polsce przyczyniła się decyzja Komisji Europejskiej z 1994 r., zatwierdzająca akt nr 1628/94 dotyczący wdrażania Programu Pomocowego – Phare (*Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies*). Akt ten służył wsparciu w pierwszym rządzie Polski i Węgier, a później i innych państw Europy Środkowej i Wschodniej, w ich drodze do przystąpienia do struktur Unii Europejskiej. Skorzystanie z funduszy programu Phare uwarunkowane było między innymi zastosowaniem warunków kontraktowych FIDIC.

jektów w ramach ZPORR¹⁰. Zgodnie z nimi realizowane są obecnie inwestycje budowlane współfinansowane ze środków zagranicznych, głównie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. W tym też upatrywać należy powodu wzrostu zainteresowania w ostatnim dziesięcioleciu niniejszą instytucją przez polskie podmioty realizujące inwestycje z kapitałem obcym (głównie pochodzenia unijnego)¹¹.

Posługiwanie się terminem „wzorce umowne” na określenie warunków kontraktowych FIDIC wskazuje na ich faktyczną postać prawną, jaką jest propozycja umownych zapisów o charakterze prawnym, regulujących proces budowlany w przedsięwzięciach inwestycyjnych¹². Nie są one więc prawem powszechnie w Polsce obowiązującym, w szczególności dlatego że nie mieszczą się w zamkniętym katalogu źródeł prawa wyrażonym w art. 87 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.¹³ Nie można zatem mówić o warunkach kontraktowych FIDIC jako o przepisach polskiego prawa, jednak warto zastanowić się, czy w ogóle uzasadnionym jest posługiwanie się terminem „polskie prawo” w odniesieniu do FIDIC¹⁴. Po pierwsze więc warunki kontraktowe FIDIC nie zostały stworzone przez polską praktykę budowlaną ani, co ważniejsze, w żaden sposób nie mogą być przez nią modyfikowane. Źródłem ich pochodzenia jest Wielka Brytania i tam funkcjonujący anglosaski system prawny *common law*, zupełnie odmienny od kontynentalnego, którego polski jest częścią. Po drugie, warunki kontraktowe FIDIC, co często podkreślają praktycy procesu budowlanego, nie są prawem, gdyż w żaden sposób nie obowiązują samoistnie wobec podmiotów zarówno prawa polskiego, jak i europejskiego, a wymagają do swojego istnienia w obrocie prawnym przetransponowania do innych, wiążących dane podmioty przepisów. Żaden obowiązujący akt prawny (krajowy czy międzynarodowy) stanowiący źródło prawa nie zobowiązuje zatem podmiotów uczestniczących w realizacji inwestycji budowlanej do stosowania warunków kontraktowych FIDIC¹⁵. Trudno więc tak naprawdę określić charakter prawny warunków kontraktowych FIDIC. Stwierdzić należy, że są to jedynie wzorce umowne, które obowiązują w takim zakresie, w jakim przeniesione zostaną do konkretnych umów o roboty budowlano-montażowe i projektowanie, a w żadnym wypadku nie mogą stać w sprzeczności z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa krajowego. Z praktycznego punktu widzenia, w przypadku włączenia ich do umowy, strony muszą je traktować jako obowiązujące, a naruszenie postanowień kontraktu w jakimkolwiek zakresie skutkowało bę-

¹⁰ Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego był jednym z sześciu programów operacyjnych, które służyły realizacji Narodowego Programu Rozwoju (NPR)/Podstaw Wsparcia Wspólnoty na lata 2004–2006 NPR/CSF. Program ten rozwijał cele Narodowego Programu Rozwoju, określając priorytety, kierunki i wysokość środków przeznaczonych na realizację polityki regionalnej państwa, które uruchamiane były z udziałem funduszy strukturalnych w pierwszym okresie członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

¹¹ O zwiększeniu zainteresowania stosowaniem warunków kontraktowych FIDIC świadczy bardzo ubogie, jednak ważne orzecznictwo sądów powszechnych i Sądu Najwyższego w sprawach rozpatrywanych na tle ich postanowień w sprawie stosowania niniejszych wzorców umownych, z największą częstotliwością wydawanych orzeczeń przypadającą na lata 2005–2008.

¹² Por. M. Bednarek, *Wzorce umów w prawie polskim*, Warszawa 2005.

¹³ Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.

¹⁴ J. A. Strzępka, W. Wyrzykowski, *Wybrane problemy stosowania międzynarodowych standardowych warunków kontraktowych FIDIC*, cz. I, „Monitor Prawniczy” 2013, nr 16.

¹⁵ Por. W. Sadowski, *Problemy prawne zastosowania warunków kontraktowych FIDIC w Polsce*, „Biuletyn Arbitrażowy” 2009, nr 10.

dzie nie jedynie określoną w nim odpowiedzialnością, ale także powodować może naruszenie przepisów prawa krajowego¹⁶.

Przeniesienie warunków kontraktowych FIDIC do wskazanych kontraktów możliwe jest z uwagi na wyrażoną w art. 353¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny¹⁷ zasadę swobody umów. Zgodnie jednak z brzmieniem powoływanego artykułu strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść nie sprzeciwiała się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego, co wymaga, aby przenoszone warunki kontraktowe FIDIC pozostawały zgodne z ustawą, a więc z powszechnie obowiązującym prawem. W innym przypadku, co zostało wprost wskazane w art. 58 § 1 kodeksu cywilnego, czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Co prawda na mocy § 3 powoływanego artykułu, jeżeli nieważnością dotknięta jest tylko część czynności prawnej, czynność taka pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana. Wydaje się, iż właśnie przypadek fragmentarycznej nieważności będzie częściej występował w praktyce. Co za tym idzie, kontrakt najczęściej nie będzie uznany za nieważny, gdyż skutek ten będzie miał zastosowanie wyłącznie do jego poszczególnych postanowień. W pozostałym zakresie kontrakt będzie w dalszym ciągu źródłem praw i zobowiązań¹⁸.

Dobrym przykładem opisywanych wątpliwości co do zgodności wzorców umownych FIDIC z normami polskiego prawa (w tym wypadku cywilnego¹⁹) może być chociażby Subklauzula 20.1 FIDIC²⁰. Przewiduje ona, że wykonawca nie może żądać zwiększenia wynagrodzenia lub czasu na wykonanie przedmiotu świadczenia, jeżeli nie przedłożył takiego roszczenia w terminie dwudziestu ośmiu dni od zaistnienia okoliczności uprawniających podniesienie takiego roszczenia²¹. Ponadto w takim przypadku zamawiający będzie zwolniony z wszelkiej odpowiedzialności z tytułu określonego roszczenia²². Subklauzula 20.1 warunkuje zatem możliwość dochodzenia dodatkowych roszczeń przez wykonawcę od zachowania wskazanego w niej terminu, co niezgodne jest z art. 119 kodeksu cywilnego. Zgodnie bowiem z jego treścią terminy przedawnienia nie mogą być skracane ani przedłużane przez czynność prawną, a jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności go-

¹⁶ Por. J.A. Strzępka, W. Wyrzykowski, *Wybrane problemy stosowania międzynarodowych standardowych warunków kontraktowych FIDIC, cz. II*, „Monitor Prawniczy” 2013, nr 17.

¹⁷ Dz. U. z 2016 r., poz. 380, z późn. zm.

¹⁸ M. Gutowski, *Bezskuteczność czynności prawnej*, Warszawa 2013.

¹⁹ Por. J.A. Strzępka, W. Wyrzykowski, *FIDIC a umowa o roboty budowlane w Kodeksie cywilnym – wybrane problemy. Ogólna charakterystyka warunków kontraktowych FIDIC [w:] Wpływ europeizacji prawa na instytucje prawa handlowego*, red. J. Kruczałak-Jankowska, Warszawa 2013.

²⁰ *Warunki kontraktowe (Conditions of Contract) FIDIC*, Subklauzula 20.1 Roszczenia Wykonawcy (Red Book 4th edition).

²¹ P. Bytnerowicz, M. Kofluk, *Zastrzeżenie w klauzuli 20.1 FIDIC 28-dniowego terminu na zgłaszanie roszczeń przez wykonawcę*, „e-Przegląd Arbitrażowy” 2012, nr 1(8), s. 87.

²² Por. P. Drapała, *Wzorce umowy FIDIC a przepisy kodeksu cywilnego*, „Państwo i Prawo” 2014, nr 11, s. 53–56.

spodarczej – trzy lata (art. 118 kodeksu)²³. Warto przytoczyć w tym miejscu stanowisko Sądu Okręgowego w Warszawie, który w wyroku z dnia 11 lipca 2012 r.²⁴ uznał, że „klauzulę 20.1 ust. 2 FIDIC rozumieć należy jako łączną regulację wprowadzającą umowny termin prekluzyjny powodujący wygaśnięcie roszczenia i zarazem bezwarunkowe kontraktowe wyłączenie odpowiedzialności zamawiającego, obejmujące swym zakresem także ograniczenie odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną z winy umyślnej. Zdaniem Sądu obie części ww. regulacji klauzuli 20.1 ust. 2 FIDIC winny być rozpatrywane łącznie, nie stanowią one odrębnych regulacji, lecz służą temu samemu celowi: przesądzeniu, że powód po upływie terminu traci określone roszczenia”. Powołując się więc na wskazywane powyżej orzeczenie, można stwierdzić, że klauzula ta w zakresie wyłączającym wykonawcy możliwość dochodzenia od zamawiającego roszczenia, na skutek uchybienia przez wykonawcę dwudziestośmiodniowemu terminowi jego zgłoszenia inżynierowi, stanowi obejście prawa – konkretniej – przepisu art. 119 kodeksu cywilnego, przez co zgodnie z art. 58 § 1 k.c. jest nieważna²⁵. Taki fragment umowy opierającej się o wzorce umowne FIDIC należałoby zatem uznać za niezgodny z prawem, a klauzula taka nie powinna wywierać skutków prawnych w obrocie prawnym. Jak można jednak przeczytać dalej w przywoływanym wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie, „niezależnie od powyższego, w ocenie Sądu na gruncie prawa polskiego żadna z tych umownych konstrukcji rozpatrywanych również odrębnie nie jest dopuszczalna, a w konsekwencji takie umowne postanowienie jest nieważne. Brak również podstaw do takiej interpretacji postanowień klauzuli 20.1 FIDIC, zgodnie z którą regulacja ta stanowiłaby swoiste zwolnienie z długu, gdyż brak tu oświadczeń woli stron wymaganych w art. 508 k.c. Powstaje zatem pytanie, jaki jest charakter terminu z klauzuli 20.1 ust. 2 FIDIC. Na wstępie należy wskazać, że warunki umowy o roboty budowlane poddane ogólnym warunkom FIDIC wywodzą się w swej genezie z systemu *common law*, zaś same warunki FIDIC tworzone były z myślą o ich stosowaniu »narodowo«, niezależnie od prawa właściwego dla kontraktu. Z tego też względu przy poddawaniu umowy zawartej w oparciu o FIDIC danemu systemowi prawnemu, a w szczególności prawu państwa należącego do kontynentalnej kultury prawnej, niedopuszczalne jest bezrefleksyjne, automatyczne inkorporowanie poszczególnych instytucji FIDIC bez uwzględnienia norm *ius cogens* prawa krajowego. Przy rozpatrywaniu dopuszczalności ww. umownej regulacji FIDIC na gruncie prawa polskiego należy dokonać analizy charakteru roszczeń, które w przypadku dopuszczenia ustanawiania umownych terminów zawitych ulegałyby sprekludowaniu. Na gruncie FIDIC zastosowanie regulacji 20.1 FIDIC musiałoby *prima facie* prowadzić do wygaśnięcia wszelkiego rodzaju roszczeń wynikających z umowy o roboty budowlane, czy też pozostających w związku z nią”. Uznanie dwudziestośmiodniowego terminu z Subklauzuli 20.1 skutkowałoby zatem umowną modyfikacją instytucji przedawnienia, wprowadzając w jej miejsce rażąco krótsze terminy zawite, a więc terminy wywołujące skutki prawne znacznie bardziej daleko idące od skutków upływu terminów przedawnienia, co powodowałoby obejście przepisu art. 119 kodeksu i w konsekwencji, zgodnie z art. 58 § 1 kodeksu cywilnego, uznanie Subklauzuli 20.1 za nieważną. Powyższy wyrok niewątpliwie otwiera drogę do dochodzenia zapłaty wykonawcom, których roszczenia zostały odrzucone przez inżyniera na podstawie opisanej

²³ P. Ciepierski, *Opóźnienie, odszkodowanie umowne, odstąpienie od umowy według nowej czerwonej książki FIDIC a przepisy kodeksu cywilnego – wybrane problemy*, „Biuletyn Arbitrażowy” 2008, nr 8.

²⁴ Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 11 lipca 2012 r., XXV C 647/11.

²⁵ Por. M. Gutowski, *Nieważność czynności prawnej*, Warszawa 2006.

klauzuli²⁶, jednak z drugiej strony stawia ważne pytanie o zasadność jej stosowania w innych umowach o roboty budowlane. Warto zwrócić uwagę również na fakt, że z podobną interpretacją sądów można spotkać się we wcześniejszych wyrokach. Dla przykładu przywołać można tu chociażby wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 13 lipca 2011 r.²⁷ czy wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 11 czerwca 2012 r.²⁸ W każdym z nich sąd podkreślał, że taki umowny termin prekluzyjny nie może zostać uznany za prawidłowy i zgodny z powszechnie obowiązującym prawem. Próba nałożenia na wykonawcę ograniczonego do 28 dni terminu, z którym wiązałyby się większa niż dopuszcza kodeks cywilny sankcja w postaci utraty uprawnienia do przedłużenia kontraktowego czasu na ukończenie i zapłaty dodatkowego kosztu – *ex lege* jest nieskuteczna. Podobnie nie jest możliwe podniesienie zarzutu przedawnienia przez zamawiającego w celu uniknięcia skutków roszczenia. Tym samym zapisy Subklauzuli 20.1 należy rozumieć jako próbę wprowadzenia umownego terminu prekluzyjnego powodującego wygaśnięcie roszczenia i zarazem bezwarunkowe wyłączenie odpowiedzialności zamawiającego, obejmujące swym zakresem także ograniczenie odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną z winy umyślnej. Regulację tę oceniać można także jako umowne zrzeczenie się roszczenia o zwiększenie umówionego wynagrodzenia (odpowiednio czasu na spełnienie świadczenia) lub też jako zastrzeżenie terminu dla jego zastosowania (tak zwane umowne terminy zawite lub terminy reklamacyjne²⁹), co również sprzeczne jest z polskim prawem³⁰.

Kwestię niezgodności warunków kontraktowych FIDIC z polskimi normami prawa można również rozpatrywać na gruncie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych³¹. Co prawda, zgodnie z europejską praktyką zamówień publicznych procedury postępowania mającego na celu wyłonienie wykonawcy kontraktów opisywane są na podstawie regulacji prawnych obowiązujących w państwie zamawiającego, jednak dopuszcza się powszechnie stosowanie warunków kontraktowych FIDIC w umowach w ramach rozstrzygniętej procedury przetargowej³². Nie ma również obligatoryjności stosowania warunków kontraktowych FIDIC dla każdej z umów zawieranej z wyłonionym w drodze postępowania o udzielenie zamówienia publicznego wykonawcą, jednak częstym jest ich stosowanie, szczególnie jeżeli zamówienie obejmuje budowę obiektów przez inwestora będącego podmiotem międzynarodowym. Niniejsze wzorce umowne bardzo często regulują w praktyce tryb wprowadzania zmian do kontraktu, a zgodnie z art. 144 ust. 1 ustawy – Prawo zamówień

²⁶ Por. A. Olszewski, *Kontraktowe procedury rozwiązywania sporów w umowach o roboty budowlane opartych na wzorcach umownych FIDIC – w świetle prawa polskiego*, „Radca Prawny” 2010, nr 2.

²⁷ XXV C 701/10.

²⁸ XXV C 567/11.

²⁹ A. Lizer-Klatka, *Skuteczność umownych terminów dochodzenia roszczeń w ogólnych warunkach FIDIC w świetle prawa polskiego*, „e-Przeгляд Arbitrażowy” 2012, nr 1 (8), s. 24 i nast.

³⁰ Na marginesie przedstawionych rozważań podnieść można, że problem stosowania klauzuli 20.1 może być oceniany również w znacznie szerszej płaszczyźnie. Treść analizowanej klauzuli, jak również innych klauzul z nią związanych, wzbudza bowiem pewne wątpliwości co do zgodności z art. 632 kodeksu cywilnego, wprowadzającego zasadę niezmienności wysokości wynagrodzenia ryczałtowego w prawie polskim.

³¹ Dz. U. z 2015 r., poz. 2164, z późn. zm.

³² Por. FIDIC, *FIDIC procurement procedures guide*, Geneva 2011, s. 64–86; Z. J. Boczek, *Procedury realizacji inwestycji według FIDIC i zamówień publicznych*, Szczecin 2006; K. Samplawski, *Roboty dodatkowe a dopuszczalność zmian w umowach o zamówienia publiczne na tle warunków kontraktowych FIDIC*, „Prawo Zamówień Publicznych” 2011, nr 1.

wień publicznych, zakazuje się istotnych zmian postanowień zawartej umowy w stosunku do treści oferty, na podstawie której dokonano wyboru wykonawcy, chyba że zamawiający przewidział możliwość dokonania takiej zmiany w ogłoszeniu o zamówieniu lub w specyfikacji istotnych warunków zamówienia oraz określił warunki takiej zmiany, a zgodnie z ust. 2 tegoż artykułu zmiana umowy dokonana z naruszeniem ust. 1 podlega unieważnieniu. Tutaj również dochodzić może do sprzeczności z przepisami polskiego prawa, które nie może być w pełni egzekwowane, gdyż jego stosowanie blokują wzorce umowne niebędące prawem powszechnie obowiązującym, a stawiane ponad ustawowymi regulacjami³³.

Problemy stosowania wzorców umownych *common law* w porządku prawnym systemu kontynentalnego

Jak już zostało kilkakrotnie wspomniane, językiem warunków kontraktowych FIDIC jest angielski, który podobnie jak same warunki kontraktowe ułatwiać ma, a nawet i niekiedy umożliwiać realizację projektów budowlanych realizowanych dzięki kapitałowi pochodzącemu z zagranicy³⁴. Ma to swoje implikacje dla interpretacji niniejszych wzorców umownych w przypadku, kiedy podjęta zostanie próba ich przetłumaczenia i interpretacji na gruncie innego języka niż język angielski. Pomimo niewątpliwych ułatwień wynikających z możliwości ominięcia różnic związanych z inną konstrukcją umów w krajowych systemach prawnych stosowanie warunków kontraktowych FIDIC może wywołać problemy innej natury, których strony stosujące niniejsze wzory kontraktowe powinny być świadome. Pierwszym z nich jest fakt, że warunki kontraktowe FIDIC zostały ukształtowane na gruncie *common law*, porządku prawnego charakterystycznego dla krajów anglosaskich, co ma znaczenie dla ich właściwego zrozumienia. Wątpliwości interpretacyjnych nie będą miały zatem strony pochodzące z kraju, w którym obowiązuje tak zwane prawo precedensowe, w przeciwieństwie do tych, które interpretować będą warunki kontraktowe FIDIC na bazie doświadczeń wynikających ze stosowania kontynentalnego (tzw. stanowionego) prawa państwa swojego pochodzenia. Dochodzić może ponadto do licznych komplikacji przy próbie tłumaczenia krajowych terminów prawnych na język angielski, który przyporządkowuje podobne wyrażenia zupełnie innym instytucjom prawnym, ukształtowanym dodatkowo na gruncie prawa anglosaskiego.

Wymagane tłumaczenia na etapie przygotowania dokumentacji przetargowej czy też kształtowania postanowień umowy muszą zatem precyzyjnie określać przedmiot inwestycji oraz etapy i wymagania co do jej realizacji. Najprostszym wyjściem z tej sytuacji jest więc oparcie się na interpretacji, która jest przyjęta w kraju, w którym dane wzory zostały spisane, w celu jednakowego zrozumienia obcojęzycznych, międzynarodowych wzorów. Zauważyć można więc w tym miejscu odmienności w charakterystyce prawnej instytucji umowy na gruncie prawa *common law* a prawa kontynentalnego. Prawo anglosaskie postrzega umowę jako *legally binding agreement*³⁵, przypisując jej traktowanie na mocy z ustawa-

³³ Por. K. Cichocki, *Warunki kontraktowe FIDIC a regulacje dotyczące podmiotów publicznych*, „Biuletyn Arbitrażowy” 2012, nr 18.

³⁴ Por. M. Strąk, *Wpływ warunków kontraktowych międzynarodowego systemu FIDIC na procedury administracyjnoprawne w zakresie inwestycji infrastrukturalnych*, Gdańsk 2015, s. 35 i nast.

³⁵ N. G. Bunni, *The FIDIC Forms of Contract, 3rd Edition*, Dublin 2005, numer 3.5, s. 116–252.

mi. Muszą być one bezwzględnie przestrzegane, a *discharge*, czyli zwolnienie z obowiązku spełnienia zobowiązania umownego może nastąpić poprzez: wykonanie (*performance*), zgodne unieważnienie umowy przez obie strony, niemożliwość świadczenia (*frustration*) czy zerwanie umowy (*breach of contract*), przy czym pojęcie to należy odnieść do niewykonania lub nienależytego wykonania umownego zobowiązania. *Breach of contract* prowadzi do odpowiedzialności odszkodowawczej lub do unieważnienia umowy (*repudiation*). W wyjątkowych przypadkach można doprowadzić na drodze sądowej (*in equity*) do wykonania umowy³⁶. Tym samym umowa w systemie *common law* musi zawierać szczegółową regulację zobowiązania do usunięcia wad (*defects correction*), co nie jest wymagane na gruncie prawa kontynentalnego. Cechuje się również określonym i szczegółowym systemem certyfikacji, co również znajduje swoje odzwierciedlenie w warunkach kontraktowych FIDIC, zawierających świadectwo przejęcia (*taking over certificate*), świadectwo wykonania (*performance certificate*) oraz świadectwo płatności (*certificate of payment*), a nie jest wymagane dla umów zawieranych w systemie kontynentalnym. *Common law* jest w dodatku porządkiem prawnym zdominowanym przez orzecznictwo sądowe i aby dana umowa mogła obowiązywać, musi być sformułowana w sposób, który sprosta wymogom stawianym przez sądy systemu *common law*. Zgodnie z nimi wszelkie unormowania pozaumowne mają znikome znaczenie dla badania intencji stron. Wykładnia historyczna jest właściwie wykluczona. Skutkiem takiego podejścia jest bardzo szczegółowe definiowanie pojęć użytych w umowie. Także używanie ciągów synonimów ma zwiększyć pewność właściwej interpretacji³⁷. Tym samym sądowa interpretacja umów zawieranych w państwach systemu *common law* nie będzie opierać się o regulacje podobne do tej zawartej w art. 56 kodeksu cywilnego, rozszerzającej skutki dokonywanej czynności prawnej również na te wynikające z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów. Warunki kontraktowe FIDIC zawierają zatem wzorce umowne, które z punktu widzenia systemu *common law* są wzorami kompleksowymi i cechującymi się dużym stopniem szczegółowości. Muszą zawierać wszystko, na co strony chciały się umówić, gdyż późniejsza rozszerzająca interpretacja postanowień umownych co do zasady nie jest dozwoloną. Nie świadczy to o pełnej dosłowności umowy, gdyż możliwa jest jej wykładnia na podstawie *implied terms* (warunków dorozumianych)³⁸, szczególnie w przypadku używania standardowych wzorów kontraktów (również i FIDIC).

Drugim równie ważnym problemem wynikającym ze stosowania warunków kontraktowych FIDIC w państwach systemu prawa kontynentalnego są trudności związane z właściwym przetłumaczeniem angielskojęzycznych klauzul umownych. Znaczenie terminologii dla interpretacji warunków kontraktowych FIDIC jest sprawą kluczową, co zauważyli również ich autorzy, zaznaczając w swoich tekstach, że jedynie wersje angielskie uważane są za oficjalne i autentyczne teksty³⁹. Dopasowanie zatem oryginalnych pojęć warunków kontraktowych FIDIC do terminologii obowiązującej w kraju stosującym niniejsze wzorce umowne może niejednokrotnie spowodować trudne do przewidzenia konsekwencje, bowiem

³⁶ Ibidem, numer 3.9.

³⁷ P. Shears, G. Stephenson, *James' Introduction to English Law, 13th Edition*, Oxford 1996, s. 546 i nast.; K. Lewison, *The Interpretation of Contracts, 3rd Edition*, Londyn 2004, numer 2.05, s. 10–64.

³⁸ Postanowienia umowne mogą wynikać z *terms implied in fact* (takie, na które obie strony by się zgodziły, a stanowią domniemaną intencję stron), *terms implied in law* (postanowienia, które nigdy nie zostałyby uzgodnione przez strony, a ich przyjęcie jest narzucone przez ogólne zasady prawne) oraz *terms imposed by statute* (postanowienia wynikające z ustaw).

³⁹ E. Baker (red.), op. cit., s. 21.

instytucje prawa *common law* i pojęcia je opisujące nie pokrywają się często z instytucjami innego systemu prawnego opisywanymi odpowiednikiem tego pojęcia. Za przykład posłużyć może chociażby *damages* tłumaczone zwykle jako odszkodowanie, jednak w systemie *common law* może odnosić się również do skutków niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązań. Mimo że ogólne zasady ponoszenia odpowiedzialności (*breach of contract*) za tego typu zaniechania bądź działania są w systemie kontynentalnym podobne, to w systemie *common law* odpowiedzialność odszkodowawcza nie zależy w ogóle od zawinienia stron. Odszkodowanie można więc uzyskać bez konieczności udowodnienia winy, co sprawia, że prawo umów systemu *common law* jest prawem opartym na zasadzie odpowiedzialności za rzeczywiste wykonanie. Jedyne złagodzenie tej zasady stanowi zwolnienie z odpowiedzialności w przypadku niemożliwości świadczenia lub zmian okoliczności⁴⁰.

Dowody na trudności interpretacyjne rodzimych pojęć warunków kontraktowych FIDIC mnożyć można w zasadzie bez ograniczeń. Każde tłumaczenie jest pewną interpretacją, bowiem dosłowne traktowanie skompilowanych pojęć nie jest raczej w stanie oddać dokładnej treści tekstu prawnego. Mając również świadomość tradycji i zawłości angielskiej terminologii prawniczej, tym trudniej oddać kontekst, w którym poszczególne słowa używane są w praktyce stosowania prawa w kraju, z którego się wywodzą. Jest on zdecydowanie szerszy niż w przypadku terminów używanych w ustawach tłumaczonych w podręcznikach czy orzecznictwie, które mają częściej dużo węższe znaczenie. Dobrą ilustracją będzie chociażby termin *guaranty*, który pozornie jest bardzo łatwo przetłumaczalny, jednak należy być tu szczególnie uważnym na szeroki kontekst stosowania tego słowa. W języku prawniczym używane jest ono w sposób nieprecyzyjny i najczęściej tłumaczony jako gwarancja. Ilość jednak znaczeń, jakie przypisuje się terminowi *guaranty* w języku prawnym, nie ułatwia transpozycji tego pojęcia do krajowego porządku prawnego. Najprostsze znaczenie terminu gwarancja wyrażają art. 577–581 kodeksu cywilnego, które regulują gwarancję jakości. Jest to umowne przejęcie odpowiedzialności niezależnej od ewentualnego zawinienia gwaranta za wady przedmiotu. Najszerszym znaczeniem terminu gwarancja jest przejęcie odpowiedzialności za wystąpienie lub niewystąpienie jakiegoś zdarzenia. W tym ostatnim znaczeniu słowo *guaranty* zostało użyte w literze d Subklauzuli 4.15 FIDIC⁴¹. Zgodnie natomiast z Subklauzulą 14.2⁴² termin *guaranty* odnosi się do umowy, w której gwarant jako osoba trzecia zobowiązuje się do zaspokojenia roszczenia jednej ze stron umowy (wierzyciela) w przypadku, kiedy druga strona (dłużnik) nie wykona swojego zobowiązania. W polskiej terminologii prawniczej funkcjonuje określenie umów gwarancyjnych, lecz zastąpienie go terminem gwarancja jest nieprecyzyjne. Zwyczaj ten wynika zapewne z powszechności użycia tego terminu, którym to ustawodawca posługuje się w ustawie z dnia 9 lipca 2003 r. o gwarancji zapłaty za roboty budowlane⁴³. Gwarancją można nazwać dwie z umów gwarancyjnych – gwarancję bankową (jak przykładowo w literze b (iii) Subklauzuli 14.5⁴⁴) i gwarancję ubezpieczeniową. Znaczenie słowa *guaranty* w Subklauzuli 14.2 jest jednak szersze i może też zawierać inne formy zabezpieczenia roszczeń o zapłatę, takie jak na przykład poręczenie, kaucja gwarancyjna, czy akredytyw bankowy.

⁴⁰ C. Pejovic, *Civil Law and Common Law: Two Different Paths Leading to the Same Goal*, „Victoria University of Wellington Law Review” 2001, vol. 32, s. 821.

⁴¹ *Warunki kontraktowe...*, Subklauzula 4.15 Droga dostępu (Red Book 4th edition).

⁴² *Ibidem*, Subklauzula 14.2 Zaliczka (Red Book 4th edition).

⁴³ Dz. U. Nr 180, poz. 1758.

⁴⁴ *Warunki kontraktowe...*, Subklauzula 14.5 Urządzenia i materiały przeznaczone dla robót (Red Book 4th edition).

Zakończenie

Z powyższego wynika, że warunki kontraktowe FIDIC są szczególnymi wzorcami umownymi, wywodzącymi się z systemu *common law*, które zdają się obowiązywać w Polsce, pomimo że nie można traktować ich jako prawa, a na pewno nie krajowego źródła prawa. Ich charakter prawny jest zatem wciąż trudny do określenia. Powiedzieć możemy o warunkach kontraktowych FIDIC, że są normami pozaprawnymi, które funkcjonują w porządku prawnym bez pośrednictwa norm odsyłających. Są to swoiste normy-wzorce o charakterze przednormatywnym, które, pomimo że pośrednio obowiązują, nie istnieją w polskim porządku prawnym za pośrednictwem norm prawnych. Dowodem na to, że warunki kontraktowe FIDIC są klasycznymi normami pozaprawnymi, jest chociażby irrelewantność akcesji Polski do Unii Europejskiej w kontekście wzmożonej aktywności sądownictwa polskiego w sprawach stosowania FIDIC w umowach budowlanych. Niniejsze wzorce umowne wciąż formalnie pozostają poza polskim normatywnym porządkiem prawnym, wpływając jednak na kształt formułowanych postanowień umownych, które w nim obowiązują. Fakt, że warunki kontraktowe FIDIC nie mają mocy norm powszechnie w Polsce obowiązujących, ma swoje daleko idące konsekwencje w możliwości poddawania ich dowolnym modyfikacjom, zależnym od woli stron. Powoduje to w praktyce zniekształcenie ich pierwotnego kształtu i podważa sens ich stosowania, co obserwuje się często w praktyce – dochodzi do pomijania klauzul szczegółowych w zawieranej umowie, chroniących interesy zarówno wykonawcy, jak i zamawiającego. Wypracowany latami właściwy sposób postępowania zostaje tym samym nieuwzględniony, co może rodzić dalsze negatywne konsekwencje. Być może wpisanie regulacji odnoszących się do warunków kontraktowych FIDIC w polskie normy prawa budowlanego byłoby rozwiązaniem na ograniczenie bardzo dowolnego obecnie stosowania niniejszych wzorców umownych. Z pewnością wprowadzenie warunków kontraktowych FIDIC do polskiego prawa pomogłoby poprawić obecne, oddziałujące bardzo niekorzystnie na cały sektor budowlany, nieusystematyzowanie obecnego prawa w zakresie umów budowlanych, co w dłuższej perspektywie mogłoby przyczynić się do ilościowego, jak i jakościowego zwiększenia międzynarodowych inwestycji budowlanych w naszym kraju⁴⁵.

Bibliografia

Literatura

- Abraham W., *FIDIC: an analysis of international construction contracts*, Londyn 2005.
Baker E. (red.), *FIDIC contracts: law and practice*, Abingdon 2009.
Bednarek M., *Wzorce umów w prawie polskim*, Warszawa 2005.
Boczek Z.J., *Procedury realizacji inwestycji według FIDIC i zamówień publicznych*, Szczecin 2006.
Booen P.L., *Przewodnik po wybranych kontraktach FIDIC*, Warszawa 2009.
Bunni N.G., *The FIDIC Forms of Contract, 3rd Edition*, Dublin 2005, numer 3.5.

⁴⁵ Por. K. Małyś, *Nowe regulacje procesu inwestycyjno-budowlanego*, Kraków 2004, s. 19.

- Bytnerowicz P., Kofluk M., *Zastrzeżenie w klauzuli 20.1 FIDIC 28-dniowego terminu na zgłaszanie roszczeń przez wykonawcę*, „e-Przegląd Arbitrażowy” 2012, nr 1(8).
- Cichocki K., *Warunki kontraktowe FIDIC a regulacje dotyczące podmiotów publicznych*, „Biuletyn Arbitrażowy” 2012, nr 18.
- Ciepierski P., *Opóźnienie, odszkodowanie umowne, odstąpienie od umowy według nowej czerwonej książki FIDIC a przepisy kodeksu cywilnego – wybrane problemy*, „Biuletyn Arbitrażowy” 2008, nr 8.
- Drapała P., *Wzorce umowy FIDIC a przepisy kodeksu cywilnego*, „Państwo i Prawo” 2014, nr 11.
- FIDIC, *FIDIC procurement procedures guide*, Geneva 2011.
- FIDIC, *Selection by ability: FIDIC guidelines on quality based selection of consulting engineers*, Warszawa 1995.
- FIDIC, *Ubezpieczenie zawodowej odpowiedzialności materialnej – elementarne wiadomości*, Warszawa 2006.
- FIDIC/SIDIR, FIDIC. *Warunki kontraktowe dla budowy dla robót inżynieryjno-budowlanych projektowanych przez zamawiającego*, wyd. 1 angielsko-polskie niezmiennione (1999), Warszawa 2008.
- FIDIC/SIDIR, FIDIC. *Warunki kontraktowe dla budowy dla robót inżynieryjno-budowlanych projektowanych przez zamawiającego*, Warszawa 2008.
- FIDIC/SIDIR, *Rola inżyniera konsultanta w przedsięwzięciach*, Warszawa 1996.
- FIDIC/SIDIR, *Warunki kontraktowe dla budowy: dla robót inżynieryjno-budowlanych projektowanych przez zamawiającego*, Kraków 2005.
- FIDIC/SIDIR, *Warunki kontraktowe FIDIC: realizacja inwestycji według standardów unijnych*, Warszawa 2013.
- Gutowski M., *Nieważność czynności prawnej*, Warszawa 2006.
- Gutowski M., *Bezskuteczność czynności prawnej*, Warszawa 2013.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.).
- Kruczalak-Jankowska J. (red.), *Wpływ europeizacji prawa na instytucje prawa handlowego*, Warszawa 2013.
- Lewison K., *The Interpretation of Contracts, 3rd Edition*, Londyn 2004, numer 2.05.
- Lizer-Klatka A., *Skuteczność umownych terminów dochodzenia roszczeń w ogólnych warunkach FIDIC w świetle prawa polskiego*, „e-Przegląd Arbitrażowy” 2012, nr 1(8).
- Małysa K., *Nowe regulacje procesu inwestycyjno-budowlanego*, Kraków 2004.
- Olszewski A., *Kontraktowe procedury rozwiązywania sporów w umowach o roboty budowlane opartych na wzorcach umownych FIDIC – w świetle prawa polskiego*, „Radca Prawny” 2010, nr 2.
- Pejovic C., *Civil Law and Common Law: Two Different Paths Leading to the Same Goal*, „Victoria University of Wellington Law Review” 2001, vol. 32.
- Sadowski W., *Problemy prawne zastosowania warunków kontraktowych FIDIC w Polsce*, „Biuletyn Arbitrażowy” 2009, nr 10.
- Samplawski K., *Roboty dodatkowe a dopuszczalność zmian w umowach o zamówienia*

publiczne na tle warunków kontraktowych FIDIC, „Prawo Zamówień Publicznych” 2011, nr 1.

Shears P., Stephenson G., *James' Introduction to English Law*, 13th Edition, Oxford 1996.

Strąk M., *Wpływ warunków kontraktowych międzynarodowego systemu FIDIC na procedury administracyjnoprawne w zakresie inwestycji infrastrukturalnych*, Gdańsk 2015.

Strzępka J.A., Wyrzykowski W., *Wybrane problemy stosowania międzynarodowych standardowych warunków kontraktowych FIDIC, cz. I*, „Monitor Prawniczy” 2013, nr 16.

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2016 r., poz. 380, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 2016 r., poz. 290, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 9 lipca 2003 r. o gwarancji zapłaty za roboty budowlane (Dz.U. Nr 180, poz. 1758).

Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2015 r., poz. 2164, z późn. zm.).

SUMMARY

Bartłomiej Jaworski

FIDIC conditions of contracts as non-normative origin contractual standards

FIDIC conditions of contract are widely used in the world standards of contractual agreements for design or building works, oriented to facilitate the realization of the construction project for all participants. In many countries (including Poland), construction engineers use these widely recognized international standards willingly, although their legal status differs from country to country and sometimes it is hard to determine what place FIDIC conditions of contract occupy in particular national legal systems. The origin of these contract standards is also significant. Shaped over the years in the UK, the aforementioned standards have significant consequences because of their legal peculiarities (as the standards of the Anglo-Saxon common law system), which make it different from the continental legal system in force even in our country. The legal consequences of using the FIDIC conditions of contract were not specified precisely in the Polish legal system. Similarly, the interpretation of their provisions (which involves the translation of original English standards into Polish) does not constitute an easy task for Polish lawyers. Therefore, in view of the popularity enjoyed by FIDIC conditions of contract in the Polish construction industry, it is relevant to consider the hazards associated with using them in contracts for design or building works.

Key words: FIDIC, legal nature of FIDIC conditions of contract, FIDIC contractual standards, construction works, common law.

Data wpływu artykułu: 23.02.2017 r.

Data akceptacji artykułu: 27.03.2017 r.